

4. Závěr

Významnou roli při monitorování udržitelného rozvoje zaujímá indikátorová základna, resp. adekvátní soubory ukazatelů. Na národní úrovni se vytvářejí větší či menší soubory indikátorů udržitelného rozvoje, charakterizující ekonomický, sociální a environmentální vývoj. Obecná kritéria pro včlenění do souboru se týkají zpravidla relevance, dostupnosti a kvality dat a porovnatelnosti v rámci mezinárodní komparace. Specifická kritéria jsou odvozována z místních podmínek.

Problematika udržitelného rozvoje na regionální úrovni se dostává do širšího povědomí až v posledních letech. Příčinou je její specifické postavení mezi globální a národní úrovní udržitelného rozvoje na straně jedné a místní úrovní udržitelného rozvoje na straně druhé. Regionální strategie udržitelného rozvoje může sloužit nejen k aktualizaci programu rozvoje kraje z hlediska udržitelnosti rozvoje daného území, ale může být i koncepčním rámcem pro aktivity v rámci Místních agend 21 a podkladem pro aktualizaci strategie na národní úrovni.

Strategie udržitelného rozvoje na krajské úrovni se projednávala u Krajských kulatých stolů. V rámci Moravskoslezského kraje se projednávala tato témata:

1. veřejná správa, informovanost, strategický rozvoj
2. životní prostředí
3. zdravý životní styl, zdravotní prevence, zdravotní služby
4. volný čas, sport, kultura, památková péče, společenský život
5. sociální problematika, bydlení, sociopatologické jevy
6. vzdělávání a osvěta
7. podnikání, ekonomika, cestovní ruch
8. zemědělství a venkov
9. doprava.

Pokusili jsme se v této publikaci zmapovat oblast indikátorů vhodných pro monitorování udržitelného rozvoje na úrovni krajů a v kapitole 3 i pro menší území. Brali jsme v úvahu základní požadavky na indikátory – relevantnost (závažnost a důležitost), dostupnost ve srovnatelné časové řadě, spolehlivost a srozumitelnost. Při jejich výběru jsme se snažili postihnout všechny 3 základní pilíře udržitelného rozvoje, a tím zajistit proporcionalitu (vyváženost) pohledu na danou problematiku.

Snažili jsme se o vyvážený přístup, aby nepřevažovalo ekonomické, sociální ani environmentální hledisko, výběr indikátorů byl proveden s ohledem na možnost zachycení vazeb mezi jednotlivými pilíři.

Postavení Moravskoslezského kraje v rámci České republiky a jeho srovnání s úrovní dosahovanou v jiných krajích je často ovlivněno výlučným postavením Hlavního města Prahy popř. jeho spádovým územím. Přes určitá pozitivní hodnocení nutno přiznat v řadě oblastí i jeho zaostávání za republikovým průměrem i v symbolickém mezikrajovém pořadí.

V **ekonomickém pilíři** se pozitivně vyvíjejí produktivita práce, hrubý domácí produkt ve srovnatelných cenách. Také výdaje na výzkum a vývoj v roce 2006 poprvé v časové řadě vzrostly než odpovídal průměr za Českou republiku. Nepříznivý vývoj je ale zaznamenán v případě ukazatelů hrubého domácího produktu na obyvatele, míry investic, čistého disponibilního důchodu domácnosti na obyvatele. Žádoucí by bylo zvyšovat podíl terciárního sektoru na hrubé přidané hodnotě, i podíl malých a středních podniků na celkové zaměstnanosti. S hospodařením s veřejnými rozpočty se Moravskoslezský kraj zařadil ke krajům, které sice ve sledovaném období zaznamenaly i rozpočtové schodky, ale poměrně únosné - jen do 2,5 % rozpočtových výdajů.

V **sociálním pilíři** bylo zaznamenáno u všech osmi ukazatelů (podíl obyvatel s vysokoškolským vzděláním z celkového počtu obyvatel ve věku 15 a více let, podíl domácností s čistým příjmem pod hranicí životního minima, míra registrované nezaměstnanosti, naděje dožití mužů a žen při narození, obecná míra nezaměstnanosti, podíl domácností připojených k internetu, míra zaměstnanosti žen a míra zaměstnanosti osob ve věku 55 – 64 let) spíše nepříznivé postavení kraje vůči republikovému průměru, popř. spíše nepříznivý vývoj. I zde je však možno registrovat určitá pozitiva, např. míra registrované nezaměstnanosti v posledních letech klesá a dá se očekávat její pokles i v dalších letech. Rovněž v případě sledovaného přístupu k internetu lze očekávat při zachování současného růstového trendu rychlého dosažení i překročení celorepublikového průměru.

V **environmentálním pilíři** se u některých ukazatelů daří držet zlepšující se trend, a to především v oblasti znečištění jakosti povrchových vod, investičních i neinvestičních výdajů na ochranu životního prostředí, příznivě vypadá i koeficient ekologické stability. Např. oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší spolu se třemi dalšími environmentálními ukazateli mají víceméně neměnný charakter. Rovněž hodnoty indexu defoliace se přes nepříznivý vývoj v posledních letech, pohybují zhruba uprostřed úrovně všech krajů republiky. Nepříznivě vynívají pro náš kraj hodnoty zbývajících čtyř ukazatelů, a to emise oxidu dusíku (REZZO 1-4)

v t/km², emise oxidu siřičitého (REZZO 1-3) v t/km², produkce podnikového odpadu a produkce komunálního odpadu.

Postavení Moravskoslezského kraje mezi ostatními kraji České republiky z pohledu takto zvolených ukazatelů není v současné době nejlepší. V řadě oblastí je situace poplatná historickému vývoji, zděděné výrobní struktuře i zátěžím z minulých let, které kraj musí postupně řešit. I tato publikace poukazuje na tato současná negativa, na odstup od republikového průměru, na pomalé přibližování se optimální úrovni, ale zároveň signalizuje v řadě hodnocených jevů zárodky možného pozitivního vývoje a postupného srovnávání kroku se stavem popř. vývojem v jiných krajích.